

Elp, Hoofdstraat 7
(Gemeente Midden-Drenthe, Dr.)

Een Archeologisch Bureauonderzoek en
Veldonderzoek,
verkennde fase (IVO-O)

definitief

Steekproefrapport 2018-11/02

Elp, Hoofdstraat 7

(Gemeente Midden-Drenthe, Dr.)

Een Archeologisch Bureauonderzoek en
Veldonderzoek,
verkennende fase (IVO-O)

definitief

Steekproefrapport 2018-11/02

Elp, Hoofdstraat 7
(Gemeente Midden-Drenthe, Dr.)
Een Archeologisch Bureauonderzoek &
Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase
(IVO-O)

Een onderzoek in opdracht van
BügelHajema Adviseurs
de heer G. Textor
Vaart NZ 50
9401 GN Assen

Steekproefrapport 2018-11/02
ISSN 1871-269X
Status: **definitief**

Auteur: R. Rap, MA archeoloog

Autorisatie dr. J. Jelsma, senior KNA-
archeoloog/prospecteur
(Actor registratie nr.: 35453178)

Goedgekeurd door de bevoegde overheid
gemeente Midden-Drenthe:
dhr. S. van Veen
9 januari 2019

De Steekproef bv werkt volgens de Kwaliteitsnorm
Nederlandse Archeologie 4.0 en SIKB-BRL 4000.
Voor dit onderzoek gelden protocollen 4002 & 4003.
Foto's en tekeningen zijn gemaakt door
De Steekproef, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef bv, november 2018

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd
en/of openbaar gemaakt zonder bronvermelding.

De Steekproef bv aanvaardt geen aansprakelijkheid
voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing
van de adviezen of het gebruik van de resultaten van
dit onderzoek.

De Steekproef bv Archeologisch Onderzoeks- en
Adviesbureau, Hogeweg 3, 9801 TG Zuidhorn

telefoon	050 – 5779784
internet	www.desteekproef.nl
e-mail	info@desteekproef.nl
kvk	02067214

Inhoud

Samenvatting

Administratieve gegevens van het plangebied

1. Inleiding.....	1
• 1.1 Aanleiding en doel (KNA 4: LS01).....	1
• 1.2 Locatie (KNA 4: LS01, LS02).....	3
2. Bureauonderzoek (KNA 4: LS06).....	4
• 2.1 Bronnen.....	4
• 2.2 Fysische geografie (KNA 4: LS04).....	4
• 2.3 Archeologie (KNA 4: LS04).....	5
• 2.4 Historische geografie (KNA 4: LS03).....	7
• 2.5 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 4: LS05).....	8
3. Veldonderzoek (KNA 4: VS05).....	10
• 3.1 Methoden en technieken (KNA 4: VS01).....	10
• 3.2 Resultaten veldwerk (KNA 4: VS02, VS03).....	11
• 3.3 Selectievoorstel vondsten.....	12
4. Conclusies en advies (KNA 4: VS07).....	13

Gebruikte bronnen

Lijst van figuren en tabellen

Archeologische periodes

Appendix I: Boorstaten

Appendix II: Laagbeschrijvingen boringen volgens Archeologische Standaard
Boorbeschrijvingsmethode

Samenvatting

In opdracht van BügelHajema Adviseurs, vertegenwoordigd door de heer G. Textor, is een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd aan de Hoofdstraat 7 te Elp, gemeente Midden-Drenthe, provincie Drenthe. De aanleiding voor het onderzoek is de sloop en geplande nieuwbouw van een schuurwoning en aanpassing van de beplanting. Op de archeologische beleidskaart van de gemeente Midden-Drenthe (Tolsma & Marinelli 2012) maakt het plangebied aan de Hoofdstraat deel uit van een AMK-terrein: de historische dorpskern van Elp.

Voorafgaand aan het veldwerk is een archeologisch bureauonderzoek en archeologisch verwachtingsmodel opgesteld. Hieruit blijkt dat het plangebied een hoge trefkans heeft voor archeologische waarden, vanwege de ligging op een AMK-terrein en de meldingen van archeologische vondsten uit het plangebied en in de omgeving. Uit het plangebied komt een 14e eeuwse munt en uit de omgeving zijn een vuursteenvindplaats en een urnenveld bekend. Daarnaast is er grote kans op oude akkerlagen, omdat deze zijn aangetroffen bij een booronderzoek nog geen honderd meter ten oosten van het plangebied.

Er zijn zes boringen gezet in het plangebied. De boringen laten aan de zuidzijde een gedeeltelijk intacte podzol zien. In vier van de zes boringen zijn scherven handgevormd aardewerk aangetroffen. In één van deze boringen is tevens een scherp roodbakkerd aardewerk gevonden. Twee van de boringen aan de noordwestzijde van het plangebied laten een volledig verstoorde bodem zien en hebben geen archeologische indicatoren.

Selectie-advies door dr. J. Jelsma (senior KNA-archeoloog/KNA-prospecteur)

Uit het booronderzoek is gebleken dat de bodem aan de zuidzijde van het plangebied nog grotendeels intact is. De boringen die binnen de locatie van de nieuwe schuurwoning zijn gezet laten allebei een restant van de BC-horizont zien. Tevens komen uit deze boringen en twee andere boringen aan de zuidoostzijde van het plangebied meerdere prehistorische aardewerkscherven.

De exacte plannen voor de groene zone (noordzijde van het plangebied) zijn nog niet bekend. Wanneer hier intensieve beplanting wordt aangelegd, adviseren wij een archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven. Hiervoor is een geldig Programma van Eisen nodig dat is goedgekeurd door de bevoegde overheid, de gemeente Midden-Drenthe, en het onderzoek moet worden uitgevoerd door een daartoe gecertificeerd bedrijf.

Voor het bouwvlak (zuidzijde van het plangebied) achten wij de kans op intacte archeologische waarden zoals grondsporen hoog en adviseren geen bodemingrepen uit te voeren om deze waarden te beschermen. Indien dit niet mogelijk is, adviseren wij een archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven. Hiervoor is een geldig Programma van Eisen nodig dat is goedgekeurd door de bevoegde overheid, de gemeente Midden-Drenthe, en het onderzoek moet worden uitgevoerd door een daartoe gecertificeerd bedrijf. Wij adviseren in het vervolgonderzoek tien procent van het bedreigde gebied (bouwvlak al dan niet met groene zone) met proefsleuven te onderzoeken.

In alle gevallen geldt dat indien bij toekomstig graafwerk toch archeologische vondsten worden gedaan of archeologische grondsporen worden aangetroffen, hiervan direct melding dient te worden gemaakt bij de minister conform de Erfgoedwet 2015, artikelen 5.10 & 5.11. Wij adviseren dit te doen via de gemeente Midden-Drenthe.

Dit advies is goedgekeurd door de gemeente Midden-Drenthe, vertegenwoordigd door dhr. S. van Veen op 9 januari 2019.

Administratieve gegevens van het plangebied

Tabel 1: Elp, Hoofdstraat 7: administratieve gegevens

Provincie	Drenthe
Gemeente	Midden-Drenthe
Plaats	Elp
Toponiem	Hoofdstraat 7
Kaartblad	17bn2
Centrumcoördinaat	239.654 / 544.658
Kadastraal perceelnummer	217
Oppervlakte	Plangebied: 0,4 ha
NAP-hoogte maaiveld	ca. 19 meter +NAP
Huidig grondgebruik	grasveld, gesloopte bebouwing
Soort onderzoek	bureauonderzoek & veldonderzoek verkennende fase
Opdrachtgever	BügelHajema Adviseurs dhr. G. Textor Vaart NZ 50 9401 GN Assen
Uitvoerder	De Steekproef
Bevoegde overheid	Gemeente Midden-Drenthe
Steekproef projectcode	2018-11/02
Onderzoeksmeldingsnummer	4647679100
Datum veldwerk	8 november 2018
Maximale diepte onderzoek	130 cm
Beheer en plaats documentatie	De Steekproef bv / Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed / DANS / DINO-loket (boorgegevens) / Noordelijk Archeologisch Depot Nuis

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel (KNA 4: LS01)

In opdracht van BügelHajema Adviseurs, vertegenwoordigd door mevrouw A. Hoving – Moes, is een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd aan de Hoofdstraat 7 te Elp, gemeente Midden-Drenthe, provincie Drenthe (zie Figuur 1). De aanleiding voor het onderzoek is de sloop van de huidige schuur en de geplande nieuwbouw van een schuurwoning en aanpassing van de beplanting. Het bouwvlak wordt ongeveer 650 vierkante meter met een woning van 220 vierkante meter op de begane grond (Figuur 2). De woning wordt niet onderkelderd alleen normaal gefundeerd, de diepte hiervan was ten tijde van het onderzoek niet bekend. Aan de noordzijde blijft een groene zone. Hiervoor wordt nog een beplantingsplan bedacht. Deze ingrepen betekenen een bedreiging voor eventueel aanwezige archeologische waarden. Het doel van het onderzoek is om vast te stellen wat de kans is op de aanwezigheid van archeologische waarden.

Op de archeologische beleidskaart van de gemeente Midden-Drenthe (Tolsma & Marinelli 2012) maakt het plangebied aan de Hoofdstraat deel uit van AMK-terrein 14472, oftewel de historische dorpskern van Elp. Hiervoor geldt als beleid dat bij plangebieden groter dan 100 vierkante meter archeologisch onderzoek vereist is. Tevens valt het plangebied binnen het Bestemmingsplan Elp met een Dubbelbestemming Waarde Archeologie. Dit houdt in dat bij verstoringen groter dan 70 vierkante meter en dieper dan 30 centimeter onder maaiveld archeologisch onderzoek vereist is. Het bestemmingsplan is leidend.

Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek verkennende fase (IVO-O). Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een archeologisch verwachtingsmodel van het gebied aan de hand van beschikbare fysisch-geografische, archeologische en historisch-geografische informatie. Tijdens het veldonderzoek is dit verwachtingsmodel getoetst. Daartoe zijn de opbouw en gaafheid van de bodem bepaald en is gezocht naar archeologische indicatoren.

Figuur 1: Elp, Hoofdstraat 7: Uitsnede van een topografische kaart. Het plangebied is rood omlijnd (opentopo).

Figuur 2: Elp, Hoofdstraat 7: Geplande ontwikkelingen zoals verstrekt door de opdrachtgever. Binnen het oranje vlak zijn geen ontwikkelingen gepland. Het rode vlak is de geplande schuurwoning, het bruine vlak is het bouwvlak en aan de noordkant ligt de groene zone.

1.2 Locatie (KNA 4: LS01, LS02)

Plangebied Hoofdstraat 7 ligt midden in Elp, aan de oostkant van de Hoofdstraat (zie Figuur 1). Ongeveer op dezelfde locatie als de nieuwbouwwoning heeft een kapschuur gestaan. Deze is voorafgaand aan het veldonderzoek gesloopt. De rest van het plangebied is momenteel in gebruik als grasland (Figuur 3). Volgens informatie van het Kabels en Leidingen InformatieCentrum (KLIC) lopen er alleen huisaansluitingen aan de westzijde van het plangebied.

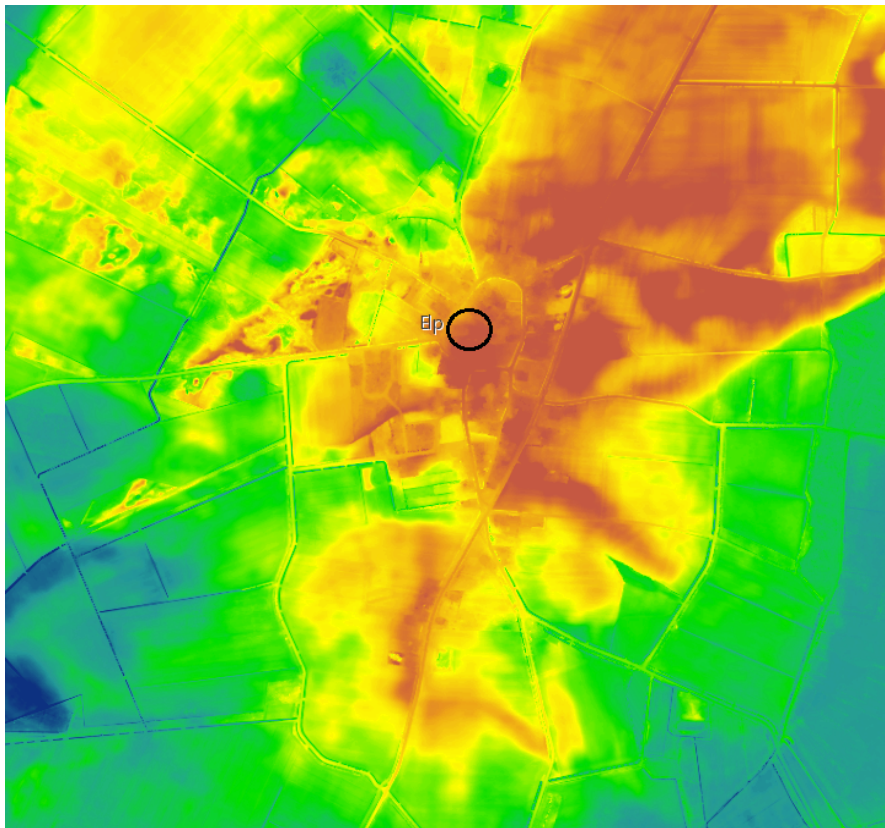
Figuur 3: Elp, Hoofdstraat 7: foto van het plangebied genomen vanaf boorpunt 6 in noorwestelijke richting.

2. Bureauonderzoek (KNA 4: LS06)

2.1 Bronnen

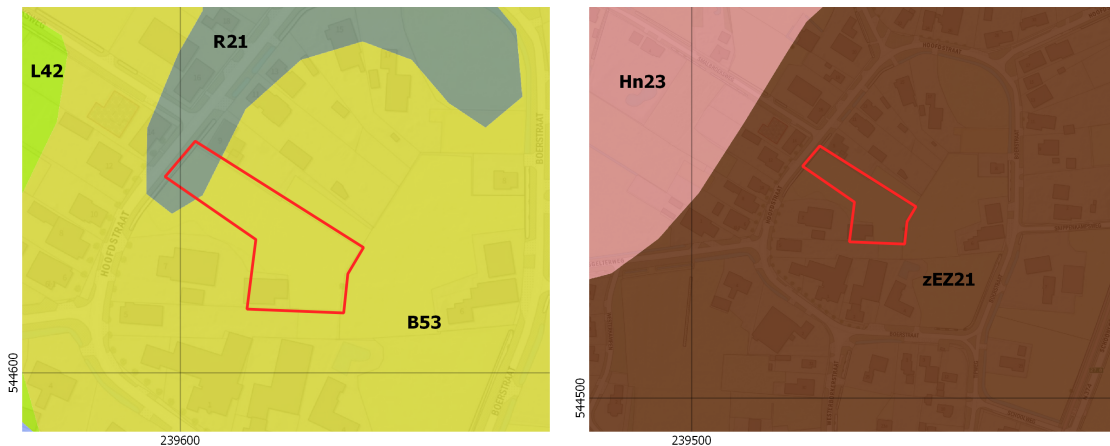
Tijdens het bureauonderzoek is de bestaande relevante kennis van het plangebied verzameld. De gebruikte bronnen voor het onderzoek staan aan het eind van dit rapport. Eén van de bronnen is ARCHIS 3, het archeologisch registratie- en informatiesysteem van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Deze databank is toegankelijk voor organisaties die werkzaam zijn in de archeologie. Het bevat een GIS-systeem waarin onder meer een archeologische kaart en aardkundige kaarten geraadpleegd kunnen worden.

2.2 Fysische geografie (KNA 4: LS04)

Figuur 4: Elp, Hoofdstraat 7: Hoogtekaart gemaakt met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland 2. Het plangebied ligt in de zwarte cirkel.

Elp ligt op een glaciale rug die noordoost-zuidwest georiënteerd is (Figuur 4). In de ondergrond hiervan bevindt zich grondmorene / keileem uit de voorlaatste ijstijd. Het plangebied heeft een hoogte van ongeveer 19 meter boven NAP. Op de geomorfologische kaart (Figuur 5) ligt de uiterste noordwesthoek van het plangebied in een droogdal (R21). De rest van het plangebied ligt op een dekzandrug (B53). Op de bodemkaart (Figuur 5) maakt het plangebied deel uit een uitgestrekt gebied met hoge zwarte enkeerdgronden in leemarm en zwak lemig fijn zand (zEZ21).

Figuur 5: Elp, Hoofdstraat 7: Links de geomorfologische kaart, rechts de bodemkaart.
 L42=meanderruggen en geulen; R21=Droogdal; B53=Dekandrug;
 Hn23=Veldpodzolgronden; zEZ21=Hoge zwarte enkeerdgronden

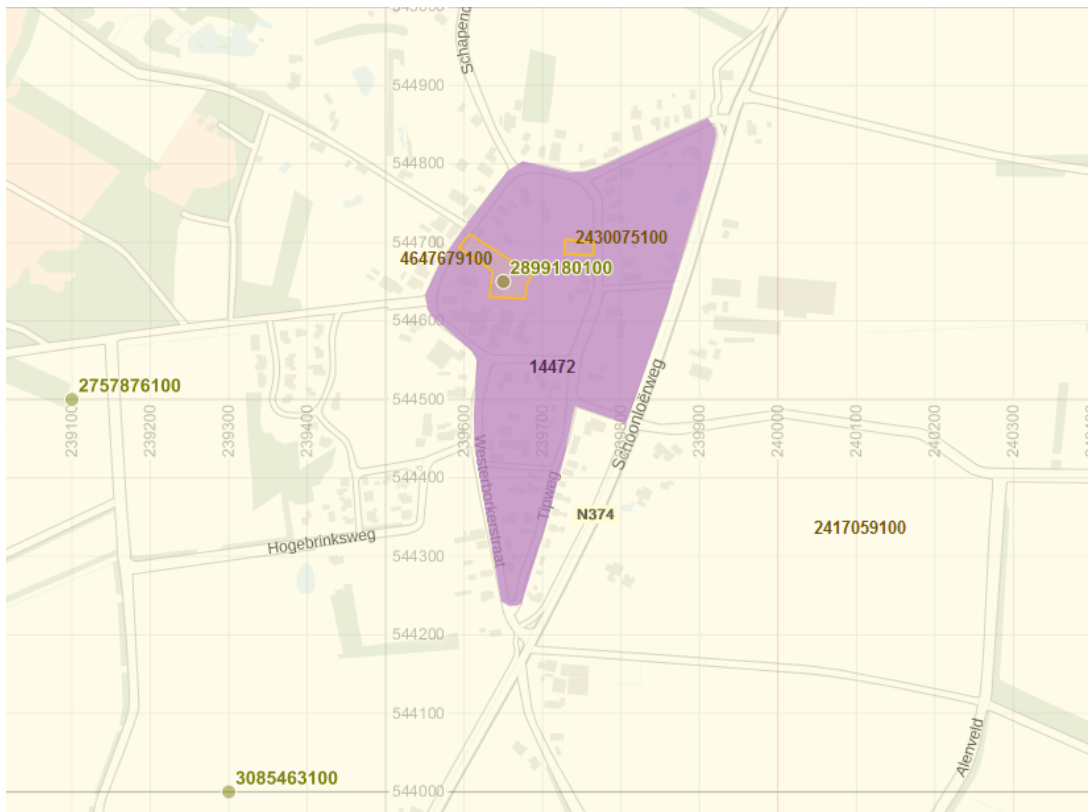
2.3 Archeologie (KNA 4: LS04)

In Figuur 6 en Tabel 2 zijn de bekende archeologische waarden en onderzoeken weergegeven rondom het plangebied. Het plangebied ligt in zijn geheel binnen een AMK-terrein (14472). Het betreft het oude esdorp Elp zoals weergegeven op de topografische militaire kaart van 1853. Onder de huidige bebouwing kunnen mogelijk resten aanwezig zijn van eerdere bebouwing vanaf de middeleeuwen.

In het plangebied is één vondstmelding bekend. Het betreft een 14e eeuwse Gelderse munt (2899180100). Deze is in 1997 tijdens niet-archeologische werkzaamheden gevonden. Verder zijn er ten zuidwesten van het plangebied twee vondstmeldingen bekend. De eerste is een complex met vuurstenen artefacten (2757876100). Er zijn één kern, negentien klingen en één naaldvormige spits gevonden. Het vuursteen dateert in het mesolithicum. Het is gevonden tijdens niet-archeologische werkzaamheden in 1964. Ten zuiden van het plangebied is tijdens een opgraving in 1936 een urnenveld gevonden. Hierbij zijn ook aardewerkscherven en crematieresten aangetroffen.

Op het nog geen honderd meter ten noordoosten van het plangebied is in 2014 een booronderzoek uitgevoerd door De Steekproef (2430075100). Uit dit onderzoek bleek dat de podzolbodem veelal tot in de C-horizont was verstoord. In één boring werd een restant van een BC-horizont aangetroffen. In drie boringen werd een pakket gezien dat is geïnterpreteerd als een uitgeputte akkerlaag. Daarboven ligt de moderne bouwvoor. In het oostelijk deel van dit onderzoeksgebied heeft vroeger een beek gelopen en was niet geschikt voor bewoning.

Zaaknummer 2417059100 betreft een grootschalig bodemonderzoek over de hele gemeente Midden-Drenthe door Geo-Logical. Hierbij zijn 20 kleine putten gegraven om te zien in hoeverre de bodem verstoord was. In Elp is ook een put gegraven met nummer 14. Hierin werd een verstoringdiepte van 25-30 centimeter geconstateerd, gelijk aan de bouwvoor. Daaronder was het oude esdek zichtbaar van gemiddeld 65 centimeter dikte. Er is ook een stuk wellicht bewerkt vuursteen gevonden.

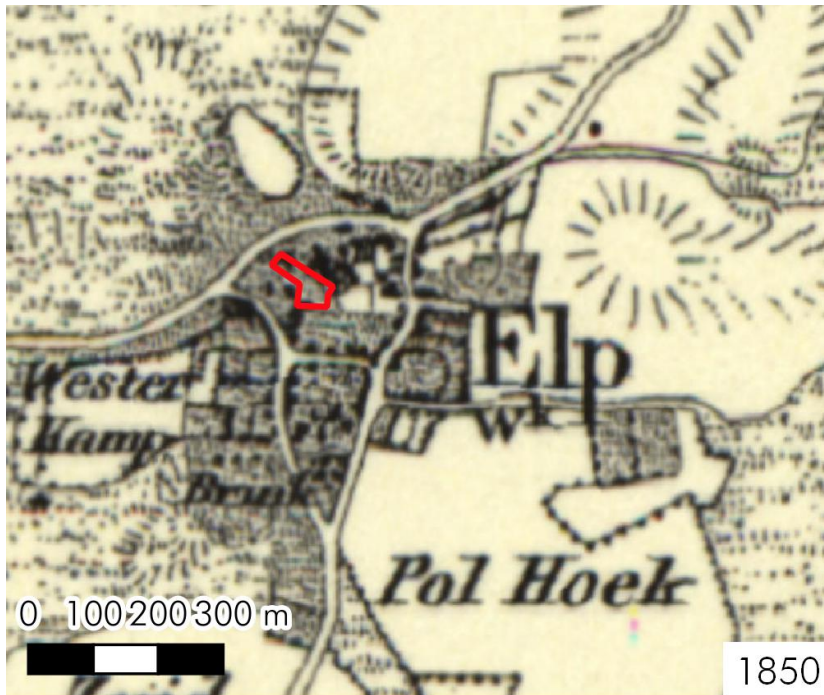
Figuur 6: Elp, Hoofdstraat 7: Archeologische kaart van de omgeving van het plangebied (4647679100). De gele gebieden zijn archeologische onderzoeksgebieden. De groene stippen zijn locaties van archeologische vondsten. Paarse terreinen staan op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) (ARCHIS).

Tabel 2: Elp, Hoofdstraat 7 : Archeologische waarden rondom het plangebied volgens ARCHIS 3. In de tabel staan terreinen van archeologische waarde en vondsten zoals weergegeven in Figuur 4.

Zaaknummer	Omschrijving	Datering	Referentie
AMK-terreinen			
14472	Esdorp Elp zoals weergegeven op de topografische militaire kaart van 1853.	vroege - late middeleeuwen	ARCHIS
vondsten			
2899180100	Gelderse munt. Gemeld in 1997.	14e eeuw	ARCHIS
2757876100	Vuursteen: 1 kern, 19 klingen, 1 naaldvormige spits. Gemeld in 1964 .	mesolithicum	ARCHIS
3085463100	Urnenveld met keramiek, crematieresten en kringgreppels. Gemeld in 1936.	Late bronstijd – vroege ijzertijd	ARCHIS
onderzoeken			
4647679100	Huidige plangebied	n.v.t.	n.v.t.
2417059100	Grootschalig onderzoek naar intactheid van de bodem. 1 perceel nabij plangebied.	n.v.t.	Kluiving <i>et al.</i> 2014
2430075100	Booronderzoek door De Steekproef BV. Bodem sterk verstoord, geen vondsten.	n.v.t.	Bongers 2014

2.4 Historische geografie (KNA 4: LS03)

In Figuur 7 is de topografische kaart uit 1850 weergegeven. Hierop is zichtbaar dat het oude esdorp toen een andere vorm had dan tegenwoordig. Het plangebied is op dat moment nog onbebouwd. Vanaf 1915 heeft het dorp nagenoeg dezelfde vorm als tegenwoordig (Figuur 8). Op alle kaarten is te zien dat het zuiden van het plangebied altijd wisselend bebouwd is geweest. Het noorden van het plangebied daarentegen is altijd nagenoeg onbebouwd gebleven. Op alle kaarten ligt het plangebied midden in het esdorp.

Figuur 7: Elp, Hoofdstraat 7: Uitsnede van de topografische kaart uit 1850. Het plangebied is met rood aangegeven. De kaart is noord gericht.

Figuur 8: Elp, Hoofdstraat 7: Uitsneden van vier topografische kaarten. Het plangebied is met rood aangegeven. Noord is boven.

2.5 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 4: LS05)

Het plangebied heeft een hoge trefkans voor archeologische waarden, vanwege de ligging op een AMK-terrein en de meldingen van archeologische vondsten uit het plangebied en in de omgeving. Uit het plangebied komt een 14e eeuwse munt en uit de omgeving zijn een vuursteenvindplaats en een urnenveld bekend. Daarnaast is er grote kans op oude akkerlagen, omdat deze zijn aangetroffen bij een booronderzoek nog geen honderd meter ten oosten van het plangebied.

Gezien de eerdere vondsten uit de omgeving dient er tijdens het veldwerk rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van archeologische waarden uit de perioden paleolithicum tot en met de nieuwe tijd. Deze archeologische waarden kunnen bestaan uit houtskool, resten van metaalbewerking of andere ambachten, artefacten van aardewerk, bot, (vuur-)steen of metaal, en dergelijke. Eveneens kunnen grondsporen aanwezig zijn, zoals paalgaten, greppels, waterkuilen, vuurhaarden en hutkommen. Cultuurlagen worden hier ook verwacht. De archeologische materialen zullen zich voornamelijk direct in of onder de bouwvoor bevinden of onder de es.

Er is nog niets over de gaafheid en de conservering van een eventuele vindplaats in het plangebied bekend. De graafmelding (KLIC-nummer 18G532584) laat alleen huisaansluitingen zien. Van historische kaarten is bekend dat het zuiden van het plangebied afwisselend bebouwd is geweest.

Tabel 3: Elp, Hoofdstraat 7: specificatie archeologische verwachting.

datering:	laat paleolithicum - nieuwe tijd
complextype:	onder meer nederzetting, begraving, landbouw
omvang:	onbekend
diepteligging:	aan het maaiveld, in en onder de es
gaafheid en conservering:	geen organische conservering
locatie:	hele terrein
uiterlijke kenmerken:	onder meer vuursteen, aardewerk, puin
mogelijke verstoringen:	historische bebouwing

3. Veldonderzoek (KNA 4: VS05)

3.1 Methoden en technieken (KNA 4: VS01)

Het veldwerk is uitgevoerd op 8 november 2018. Er zijn zes boringen gedaan (zie Figuur 9). bij de plaatsing van boorpunten is rekening gehouden met de geplande bebouwing. Er is één boorpunt in de geplande schuurwoning gezet (boring 4) en twee er direct naast (boringen 5 en 6). De overige drie boorpunten zijn op de geplande groene zone gezet (boringen 1, 2 en 3). De gemiddelde boordichtheid bedraagt 15 boringen per hectare. In het geplande bouwvlak is de gemiddelde boordichtheid 30 boringen per hectare. Bij elke boring werd direct een tweede boring uitgevoerd. Hierdoor kon direct een waardering van het plangebied worden opgesteld.

De boringen zijn uitgevoerd met behulp van een edelmanboor van tien centimeter diameter. De boringen reiken tot een maximale diepte van 120 centimeter. De boormonsters zijn onderzocht door ze laagsgewijs af te snijden in de boorkop. Tevens zijn de boormonsters gezeefd op een zeef met mazen van vier millimeter. De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB). De coördinaten en hoogtes zijn met een RTK-GPS ingemeten. De resultaten van de boringen zijn opgenomen in de Appendix in de vorm van boorstaten en laagbeschrijvingen.

Figuur 9: Elp, Hoofdstraat 7: locaties van de boringen binnen het plangebied.

3.2 Resultaten veldwerk (KNA 4: VS02, VS03)

Geologie en bodem

Een gave podzolbodem bestaat uit een bouwvoor (A-horizont), gevolgd door een lichtgrijze uitspoelingslaag (E-horizont), een bruine inspoelingslaag (B-horizont), een geelbruine overgangslaag (BC-horizont) en geel zand waar geen bodemvorming in heeft plaatsgevonden (C-horizont).

De grond in het plangebied Hoofdstraat 7 bestaat uit fijn dekzand. De top van de bodem bestond uit een bouwvoor met een diepte tussen de 35 en 50 centimeter. Bij boringen 1, 3 en 6 is direct onder de bouwvoor een vergraven pakket zichtbaar, variërend van 10 tot 70 centimeter dikte. Bij boringen 3 en 6 zijn dit mogelijk archeologische sporen of esgreppels. Hierin waren nog restanten van een vergraven podzolbodem zichtbaar.

In boring 4 en 5 was een BC-horizont aanwezig op respectievelijk 45 en 80 centimeter onder maaiveld. De lagen hadden een dikte van 10 en 15 centimeter. Daaronder begon gelijk een C-horizont. In boring 1 is doorgeboord tot in de keileem. Bovenop de keileem was een laag sterk verweerde leem aanwezig.

De bodem in het plangebied is niet overal intact gebleven. In het noordelijk deel van het plangebied (boringen 1, 2 en 3) is de bodem verstoord tot in de C-horizont. In het zuidelijk deel (boringen 4, 5 en 6) is een restant van de podzolbodem aanwezig. Hoewel deze niet als aparte laag zichtbaar was, is er waarschijnlijk nog wel een eslaag aanwezig. Deze zit dan in het bouwvoorpakket.

Archeologie

In vier van de zes boringen zijn aardewerkfragmenten aangetroffen. In Boring 3 zijn drie scherven van prehistorisch handgevormd aardewerk aangetroffen (Figuur 10). In boring 4 en 6 zijn één scherp prehistorisch handgevormd aardewerk gevonden. In boring 5 is in de bouwvoor één scherp roodbakkend geglazuurd aardewerk gevonden (daterend van de late middeleeuwen A tot nieuwe tijd) en een stuk oude baksteen. In de BC- en C-horizont zijn drie scherven handgevormd aardewerk aangetroffen (Figuur 11).

Omdat er nog geen gravend onderzoek is uitgevoerd is het KNA-onderdeel *waardestelling* in dit rapport niet nader uitgewerkt.

Figuur 10: Elp, Hoofdstraat 7: Boring 3, vondstnummer 1. Drie fragmenten handgevormd aardewerk (1 blokje = 1 cm.).

Figuur 11: Elp, Hoofdstraat 7: Boring 5, vondstnummer 4. Linksboven: baksteen, linksonder: roodbakend geglaazuurd aardewerk, rechts: 3 fragmenten handgevormd aardewerk (1 blokje = 1 cm.).

3.3 Selectievoorstel vondsten

Selectie-advies vondsten door dr. J. Jelsma (senior KNA-archeoloog/KNA-prospector)
Hoewel de aangetroffen fragmenten aardewerk van klein formaat zijn en niet (precies) te dateren, wordt geadviseerd om de vondsten te selecteren om te deponeren (zie Tabel 4).

Tabel 4: Elp, Hoofdstraat 7: vondstentabel

Boring	VNR.	Diepte in centimeter t.o.v. MV	Laag	Beschrijving	RD-coördinaat	Datering
3	1	120-130	C-horizont	drie fragmenten handgevormd aardewerk	239.673 / 544.656	prehistorisch
4	2	45-120	BC-/C-horizont	een fragment handgevormd aardewerk	239.655 / 544.649	prehistorisch
5	3	15-75	Bouwvoor/eslaag	een fragment roodbakend, geglaazuurd aardewerk en een fragment oude baksteen	239.646 / 544.640	late middeleeuwen a - nieuwe tijd
		80-120	BC-/C-horizont	drie fragmenten handgevormd aardewerk		laat prehistorisch
6	4	80-110	C-horizont	een fragment handgevormd aardewerk	239.667 / 544.640	prehistorisch

4. Conclusies en advies (KNA 4: VS07)

In opdracht van BügelHajema Adviseurs, vertegenwoordigd door de heer G. Textor, is een inventariserend archeologisch onderzoek uitgevoerd aan de Hoofdstraat 7 te Elp, gemeente Midden-Drenthe, provincie Drenthe. De aanleiding voor het onderzoek is de sloop en geplande nieuwbouw van een schuurwoning en aanpassing van de beplanting. Op de archeologische beleidskaart van de gemeente Midden-Drenthe (Tolsma & Marinelli 2012) maakt het plangebied aan de Hoofdstraat deel uit van een AMK-terrein: de historische dorpskern van Elp.

Voorafgaand aan het veldwerk is een archeologisch bureauonderzoek en archeologisch verwachtingsmodel opgesteld. Hieruit blijkt dat het plangebied een hoge trefkans heeft voor archeologische waarden, vanwege de ligging op een AMK-terrein en de meldingen van archeologische vondsten uit het plangebied en in de omgeving.

De boringen laten aan de zuidzijde een gedeeltelijk intacte podzol zien. In vier van de zes boringen zijn scherven handgevormd aardewerk aangetroffen. In één van deze boringen is tevens een scherp roodbakkend aardewerk gevonden. Twee van de boringen aan de noordwestzijde van het plangebied laten een volledig verstoorde bodem zien en hebben geen archeologische indicatoren.

Selectie-advies door dr. J. Jelsma (senior KNA-archeoloog/KNA-prospecteur)

Uit het booronderzoek is gebleken dat de bodem aan de zuidzijde van het plangebied nog grotendeels intact is. De boringen die binnen de locatie van de nieuwe schuurwoning zijn gezet laten allebei een restant van de BC-horizont zien. Tevens komen uit deze boringen en twee andere boringen aan de zuidoostzijde van het plangebied meerdere prehistorische aardewerkscherven.

De exacte plannen voor de groene zone (noordzijde van het plangebied) zijn nog niet bekend. Wanneer hier intensieve beplanting wordt aangelegd, adviseren wij een archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven. Hiervoor is een geldig Programma van Eisen nodig dat is goedgekeurd door de bevoegde overheid, de gemeente Midden-Drenthe, en het onderzoek moet worden uitgevoerd door een daartoe gecertificeerd bedrijf.

Voor het bouwvlak (zuidzijde van het plangebied) achten wij de kans op intacte archeologische waarden zoals grondsporen hoog en adviseren geen bodemingrepen uit te voeren om deze waarden te beschermen. Indien dit niet mogelijk is, adviseren wij een archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven. Hiervoor is een geldig Programma van Eisen nodig dat is goedgekeurd door de bevoegde overheid, de gemeente Midden-Drenthe, en het onderzoek moet worden uitgevoerd door een daartoe gecertificeerd bedrijf.

Wij adviseren in het vervolgonderzoek tien procent van het bedreigde gebied (bouwvlak al dan niet met groene zone) met proefsleuven te onderzoeken.

In alle gevallen geldt dat indien bij toekomstig graafwerk toch archeologische vondsten worden gedaan of archeologische grondsporen worden aangetroffen, hiervan direct melding dient te worden gemaakt bij de minister conform de Erfgoedwet 2015, artikelen 5.10 & 5.11. Wij adviseren dit te doen via de gemeente Midden-Drenthe.

Dit advies is goedgekeurd door de gemeente Midden-Drenthe, vertegenwoordigd door dhr. S. van Veen op 9 januari 2019.

Gebruikte bronnen

AHN-Viewer. www.AHN.nl. Actueel Hoogtebestand Nederland. Rijkswaterstaat, Adviesdienst Geo-informatie en ICT.

ARCHIS 3. www.test.zoeken.cultureelerfgoed.nl

Bongers, J.M.G. 2014. *Elp, Boerstraat (Gemeente Midden-Drenthe, Dr.). Een Inventariserend Archeologisch Veldonderzoek*. Steekproefrapport 2014-01/03Z. Zuidhorn: De Steekproef BV.

Kadata via www.kadaster.nl, 2017. Topografische Kaart 1:25.000 van Topografische Dienst Kadaster, Emmen.

Kluiving, S.J., Laan, J., van der, Kalker, E. & C. Sueur. 2014. *Bodemverstoringsonderzoek door middel van 80 bodemprofielputten, gemeente Midden-Drenthe (Drenthe)*. GEO-LOGICAL-reeks 74. Delft: GEO-LOGICAL Aardwetenschappelijk onderzoek & advies.

Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 4. www.SIKB.nl. 2016. Centraal College van Deskundigen Archeologie. www.ruimtelijkeplannen.nl

Tolsma, J. & M.G. Marinelli. 2012. *Archeologische verwachtings- en beleidskaart gemeente Midden-Drenthe*. Heerenveen: Ingenieursbureau Oranjewoud.

www.topotijdreis.nl

Vos, P. & S. de Vries, 2013. *Paleogeografische Kaarten van Nederland, tweede generatie (versie 2.0)*. Deltares, Utrecht. Op 11 april 2014 gedownload van www.archeologieinnederland.nl.

Lijst van figuren en tabellen

Figuren

- 1 Topografische kaart
- 2 Geplande ontwikkelingen zoals verstrekt door de opdrachtgever.
- 3 Foto plangebied
- 4 Hoogtekaart
- 5 Geomorfologische en bodemkundige kaart
- 6 Archeologische waarden in de omgeving
- 7 Historische topografische kaart uit 1850
- 8 Historische topografische kaarten
- 9 Boorpuntenkaart
- 10 Boring 3, vondstnummer 1
- 11 Boring 5, vondstnummer 3

Tabellen

- 1 Administratieve gegevens
- 2 Archeologische waarden rondom het plangebied
- 3 Specificatie archeologische verwachting
- 4 Vondstentabel

Archeologische periodes

paleolithicum:		ijzertijd:	
paleolithicum vroeg:	tot 300.000 BP	ijzertijd vroeg:	800 - 500 vC
paleolithicum midden:	300.000 - 35.000 BP	ijzertijd midden:	500 - 250 vC
paleolithicum laat:	35.000 BP - 8.800 vC	ijzertijd laat:	250 - 12 vC
paleolithicum laat A:	35.000 - 18.000 BP		
paleolithicum laat B:	18.000 BP - 8.800 vC	romeinse tijd:	
		romeinse tijd vroeg:	12 vC - 70 nC
mesolithicum:		romeinse tijd vroeg A:	12 vC - 25 nC
mesolithicum vroeg:	8.800 - 7.100 vC	romeinse tijd vroeg B:	25 - 70 nC
mesolithicum midden:	7.100 - 6.450 vC	romeinse tijd midden:	70 - 270 nC
mesolithicum laat:	6.450 - 4.900 vC	romeinse tijd midden A:	70 - 150 nC
		romeinse tijd midden B:	150 - 270 nC
neolithicum:		romeinse tijd laat:	270 - 450 nC
neolithicum vroeg:	5.300 - 4.200 vC	romeinse tijd laat A:	270 - 350 nC
neolithicum vroeg A:	5.300 - 4.900 vC	romeinse tijd laat B:	350 - 450 nC
neolithicum vroeg B:	4.900 - 4.200 vC		
neolithicum midden:	4.200 - 2.850 vC	middeleeuwen:	
neolithicum midden A:	4.200 - 3.400 vC	middeleeuwen vroeg:	450 - 1.050 nC
neolithicum midden B:	3.400 - 2.850 vC	middeleeuwen vroeg A:	450 - 525 nC
neolithicum laat:	2.850 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg B:	525 - 725 nC
neolithicum laat A:	2.850 - 2.450 vC	middeleeuwen vroeg C:	725 - 900 nC
neolithicum laat B:	2.450 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg D:	900 - 1.050 nC
		middeleeuwen laat:	1.050 - 1.500 nC
bronstijd:		middeleeuwen laat A:	1.050 - 1.250 nC
bronstijd vroeg:	2.000 - 1.800 vC	middeleeuwen laat B:	1.250 - 1.500 nC
bronstijd midden:	1.800 - 1.100 vC		
bronstijd midden A:	1.800 - 1.500 vC	nieuwe tijd:	
bronstijd midden B:	1.500 - 1.100 vC	nieuwe tijd A:	1.500 - 1.650 nC
bronstijd laat:	1.100 - 800 vC	nieuwe tijd B:	1.650 - 1.850 nC
		nieuwe tijd C:	1.850 - heden
pleistoceen:	2,5 miljoen - 10.000 BP		
elsterien	475.000 - 410.000 BP		
saalien	200.000 - 130.000 BP		
weichselien	116.000 - 10.000 BP		
holoceen:	10.000 - heden		
vC	= voor Christus		
nC	= na Christus		
BP	= before present; present = 1950		

X-coördinaat (m) : 239612
 Y-coördinaat (m) : 544694
 Maaiveld (cm) : 1795

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 35	zand zwak siltig, bruin-grijs, 10yr4/2, Zand: zeer fijn, bouwvoor
35 - 70	zand zwak siltig, bruin-grijs, 10yr4/2, weinig gele vlekken, Zand: zeer fijn
70 - 75	zand zwak siltig, geel, 10yr7/4, Zand: zeer fijn, C-horizont, dekzand
75 - 95	zand sterk siltig, zwak grindig, bruin-geel, 10yr6/4, Zand: zeer fijn, Opm.: verweerd keileem
95 - 120	leem sterk zandig, bruin-geel, 10yr6/4, keileem, Opm.: zandbrokken

X-coördinaat (m) : 239641
 Y-coördinaat (m) : 544676
 Maaiveld (cm) : 1850

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 35	zand zwak siltig, bruin-grijs, 10yr4/2, Zand: zeer fijn, bouwvoor
35 - 120	zand zwak siltig, geel, 10yr7/4, Zand: zeer fijn, C-horizont, dekzand

X-coördinaat (m) : 239673
 Y-coördinaat (m) : 544656
 Maaiveld (cm) : 1878

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 50	zand zwak siltig, bruin-grijs, 10yr4/2, Zand: zeer fijn, bouwvoor
50 - 120	zand zwak siltig, bruin, mix, vergraven, Opm.: brokken C, E, en BOV, diergang?
120 - 130	zand zwak siltig, geel, 10yr7/4, Zand: zeer fijn, C-horizont, dekzand

X-coördinaat (m) : 239655
 Y-coördinaat (m) : 544649
 Maaiveld (cm) : 1885

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 45	zand zwak siltig, bruin-grijs, 10yr4/2, Zand: zeer fijn, bouwvoor
45 - 55	zand zwak siltig, bruin, 10yr4/4, Zand: zeer fijn, BC-horizont, dekzand
55 - 120	zand zwak siltig, geel, 10yr5/6, Zand: zeer fijn, C-horizont, dekzand

X-coördinaat (m) : 239646
 Y-coördinaat (m) : 544640
 Maaiveld (cm) : 1902

Lithologie

Diepte (cm)	Omschrijving
Grondsoort	
0 - 15	zand zwak siltig, donker-grijs, mix, opgebrachte grond
15 - 75	zand zwak siltig, bruin-grijs, 10yr3/1, Zand: zeer fijn, bouwvoor, Opm.: roodbakkend
75 - 80	zand zwak siltig, bruin, mix, vergraven
80 - 95	zand zwak siltig, geel-bruin, 10yr4/4, Zand: zeer fijn, BC-horizont, dekzand
95 - 120	zand zwak siltig, geel, 10yr6/6, Zand: zeer fijn, C-horizont, dekzand

X-coördinaat (m) : 239667
Y-coördinaat (m) : 544640
Maaiveld (cm) : 1889

Lithologie

Diepte (cm)		Omschrijving
		Grondsoort
0 - 50	zand	zwak siltig, bruin-grijs, 10yr3/1, Zand: zeer fijn, bouwvoor
50 - 60	zand	zwak siltig, bruin, mix, vergraven, Opm.: E, C, en BOV brokken. Mogelijk archeologisch spoor
60 - 110	zand	zwak siltig, geel, 10yr6/4, Zand: zeer fijn, C-horizont, dekzand

